

виклики сьогодення, що становлять кілька факторів, відмічається важлива динаміка у виконавчій гілці влади в країні, яка супроводжується зростаючим акцентом на забезпечення національної безпеки та обороноздатності. У цьому контексті варто зазначити, що у зв'язку з веденням воєнного стану, а також зі змінами в законодавстві можливе зниження інтенсивності розслідувань кримінальних проступків. Це може виникнути через перенавантаження судової системи або недостатньої адаптації правоохоронних органів до нових вимог. Важливо наголосити, що такий розвиток подій є неприпустимим, оскільки може призвести до поширення безладу та неповаги до закону в суспільстві. Це, зі свого боку, може створити серйозні загрози для громадської безпеки і відкрити шлях до вчинення більш серйозних злочинів. Тому необхідно вжити заходів для забезпечення ефективної підтримки правоохоронних органів у виконанні їх обов'язків з метою забезпечення правопорядку та безпеки в країні. Зважаючи на вищезазначене, в контексті дії воєнного стану, запропоновано розширити компетенції керівника органу дізнання шляхом надання йому додаткових повноважень, котрі є суміжними з функціями керівника органу досудового розслідування. Зокрема, пропонується доповнити статтю 39-1 частину 2 пунктом 6 такими словами: «здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків, користуючись при цьому повноваженнями дізнавача». Ця пропозиція спрямована на оптимізацію роботи правоохоронних органів під час воєнного стану, забезпечуючи більш ефективне та оперативне розслідування кримінальних проступків. Це розширення повноважень дозволить керівнику органу дізнання ефективно сприяти забезпеченню правопорядку та безпеки в період воєнного стану.

У контексті воєнного стану та збільшення навантаження на дізнавачів, необхідно врахувати, що відповідні положення також поширюють свою дію на кримінально-процесуальну діяльність. Отже, умови воєнного стану впливають на розслідування кримінальних правопорушень та вимагають адаптації процесу розслідування до нових умов. З огляду на це, важливо розглянути можливість надання керівнику органу розслідування додаткових функцій у процесі дії воєнного стану. Це може включати здійснення розслідування кримінальних правопорушень за аналогією з функціями, які виконує начальник слідства згідно з чинним законодавством. Такий підхід дозволить оптимізувати роботу правоохоронних органів та забезпечити ефективне функціонування системи правосуддя в умовах повномасштабного вторгнення.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : Закон України від 22.11.2018 р. № 2617-VIII : станом на 20 груд. 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#Text>.

3. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» : Закон України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text>.

УДК 343.985

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/676-679

Сергій СТЕЦЕНКО
аспірант відділу організації
освітньо-наукової підготовки
Харківського національного
університету внутрішніх справ

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ФОРМ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ
ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА ст. 206-2
КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності, зокрема протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації (ст. 206-2 КК України) спричиняють не тільки шкоду законному суб'єкту господарювання, але й негативно

впливають на рівень національної економічної, а в деяких випадках і міжнародної безпеки.

Тож за 12 місяців 2023 року обліковано 56 кримінальних правопорушень за ст. 206-2 КК України, з яких тільки по 14 особах вручено повідомлення про підозру. У тому числі: 33 кримінальні провадження (14 повідомлень про підозру, 6 з обвинувальним актом) розслідуються органами досудового розслідування Національної поліції; 16 кримінальних проваджень розслідування яких здійснюється органами досудового розслідування Бюро економічної безпеки України, по яких не повідомлено про підозру жодній особі; відповідно обліковано 6 кримінальних проваджень, досудове розслідування по яких здійснюється Державним бюро розслідувань [1]. Низький рівень розкриття досліджуваних кримінальних правопорушень, а саме 25 % кримінальних проваджень, по яких повідомлено особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення за ст. 206-2 КК України від зареєстрованої кількості – свідчить про певні труднощі під час проведення їх досудового розслідування. Одним з таких факторів, що впливає на стан та перспективи розслідування, є організація ефективної взаємодії.

Питання організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами регулюються Кримінальним процесуальним кодексом України, Інструкцією з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні та іншими нормативно правовими актами [2–5].

Під взаємодією органів досудового розслідування з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень треба розуміти – визначену законодавством узгоджену діяльність працівників органів Національної поліції щодо здійснення слідчих (розшукових), оперативно-розшукових та інших процесуальних дій з метою своєчасного розкриття і розслідування кримінальних правопорушень, а також ефективного вирішення інших завдань кримінального судочинства [6, с. 5].

Щодо визначення завдань взаємодії органів досудового розслідування з іншими суб'єктами, органами та підрозділами, то ними є:

- попередження кримінальних правопорушень;
- їх виявлення та розслідування;
- притягнення до встановленої законодавством відповідальності осіб, що їх учинили;
- забезпечення відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди;
- вжиття заходів щодо відновлення порушених прав й інтересів громадян та юридичних осіб (суб'єктів господарювання).

Провівши аналіз наукових напрацювань та матеріалів кримінальних проваджень за ст. 206-2 КК України, ми визначили коло типових осіб, з якими виникає потреба у взаємодії слідчого (детектива) під час їх розслідування, серед яких:

- працівники підрозділів кримінальної поліції (оперативні працівники);
- працівники превентивної діяльності (дільничний офіцер поліції);
- інспектор-криміналіст;
- експерт та інші суб'єкти використання спеціальних знань;
- представники органів державної влади, суб'єкта господарювання,
- засоби масової інформації тощо.

Зокрема, іншими спеціалістами (фахівцями) можуть бути: землевпорядники, працівники банків, виконавчих комітетів різних рівнів, державний кадастровий реєстратор, нотаріуси, бухгалтери та інші особи в залежності від сфери діяльності суб'єкта господарювання, в якому було вчинено кримінально карані діяння.

Вищезазначені суб'єкти взаємодії можна поділити на дві групи, запропоновані С. О. Книженко, а саме на спеціалізовані – завданням яких є здійснення розслідування та попередження кримінальних правопорушень та неспеціалізовані суб'єкти. До неспеціалізованих авторка відносить державні та недержавні структури, для яких протидія злочинності не є головним завданням (підприємства, установи, організації, засоби масової інформації, громадськість) [7, с. 96].

Не вдаючись до поглибленого аналізу наукових дискусій щодо диференціації форм взаємодії, у своєму дослідженні будемо використовувати поділ на: процесуальну та не процесуальну (організаційну) форми взаємодії.

Процесуальна форма взаємодії прямо передбачена Кримінальним процесуальним кодексом України та іншими законодавчими актами й може виявлятися у формі призначення

експертних досліджень, спільного проведення слідчих (розшукових) дій, призначення та витребування матеріалів ревізій та перевірок, надання технічної допомоги у порядку ч. 2 ст. 71 КПК України, надання доручень.

Своєю чергою, ураховуючи напрацювання вчених та досвід практичної діяльності організаційна форма взаємодії органів досудового розслідування з іншими, необхідними для проведення ефективного розслідування кримінального правопорушення за ст. 206-2 КК України, суб'єктами може виражатися у вигляді:

- взаємного обміну інформацією, яка може бути виражена як в усній, так і у письмовій формі;
- спільного проведення нарад, обговорення наявної інформації, результатів діяльності та планування подальших дій;
- інформування про отримані відомості в односторонньому порядку;
- консультування слідчого, роз'яснення поняття та змісту специфічної термінології, документів, особливостей розрахунків, порядку ведення робіт, надання пояснень з не зрозумілих йому обставин, речових доказів, слідів тощо;
- створення слідчо-оперативних груп та спільна діяльність в них;
- проведення ревізій та перевірок на підприємстві, установі, організації;
- спільного проведення тактичних операцій та/або комбінацій з метою виявлення доказів по кримінальному провадженні, встановлення та розшуку злочинців тощо [8; 9; 10].

Також треба зазначити про спосіб учинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 206-2 КК України: «... шляхом вчинення правочинів з використанням підроблених або викрадених документів, печаток, штампів підприємства, установи, організації», який вимагає залучення до розслідування широкого кола осіб. Зокрема, підроблення документів з використанням сучасних науково-технічних досягнень та пристроїв, з одного боку, значно полегшує досягнення злочинцем своєї мети, а з іншого – створює перешкоди для правоохоронних органів під час розслідування кримінальних правопорушень [11]. Тож під час розслідування зазначених кримінальних правопорушень виникає потреба у дослідженні інформації з документа – речового доказу, яка може бути отримана різними способами: шляхом дослідження його зовнішнього вигляду, матеріальної основи (бланка, стану поверхні паперу), реквізитів, почерку, печаток, речовини штрихів тексту та інших елементів. Отже, з метою виявлення доказів та причетних до незаконних дій осіб виникає потреба у взаємодії із різними спеціалістами та експертами.

Щодо строків та етапів залучення до взаємодії, треба наголосити, що така необхідність може виникнути в будь-який момент досудового розслідування (на початковому та/або наступному етапах) й на не визначений період часу – все залежить від потреб розслідування. На думку науковців, досвідчені злочинці при вчиненні економічних злочинів, злочинів проти національної безпеки тощо використовують різні хитрощі з метою приховування злочинів, ускладнення збирання слідчим допустимих доказів, наприклад: залякування свідків, потерпілих, підкуп, знищення речових доказів – документів тощо. Уникнути такої протидії вдається завдяки активній взаємодії підрозділів Національної поліції під час проведення досудового розслідування [12, с. 15].

Отже, враховуючи вищезазначене, можемо констатувати, що від уміння працівника органу досудового розслідування організувати взаємодію з іншими суб'єктами залежить повнота, ефективність та швидкість розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 206-2 КК України, що виявляється у притягненні до відповідальності винних осіб, забезпеченні поновлення порушених законних прав, відшкодуванні збитків, а також проведенні заходів, спрямованих на попередження вчинення зазначених кримінальних правопорушень.

1. Статистика «Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування за січень-грудень 2023 року». URL: <https://new.gp.gov.ua/ua/posts/statistika> (дата звернення: 27.02.2024).

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 27.02.2024).

3. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ від 07.07.2017 № 575. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text> (дата звернення: 27.02.2024).

4. Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України: Наказ МВС України від 01.11.2016 № 1145. *Верховна Рада України*. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1544-16> (дата звернення: 27.02.2024).

5. Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події: Наказ МВС України від 03.11.2015 № 1339. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15> (дата звернення: 27.02.2024).

6. Організація взаємодії підрозділів Національної поліції під час проведення досудового розслідування: навч. посібник. Бойко О. П., Кобзар О. Ф., Рогальська В. В., Черняк Н. П. Дніпро : ДДУВС, 2017. 84 с.

7. Книженко С. О. Суб'єкти взаємодії під час розслідування злочинів проти правосуддя. *Legia si Viata*. 2014. Martie. С. 94–97.

8. Черняк Н. П. Особливості взаємодії слідчих з оперативними підрозділами при розслідуванні кримінальних правопорушень, учинених членами організованих груп та злочинних організацій. *Держава та регіони*. Серія : Право. 2014. № 4 (46). С. 156–160.

9. Прокопенко О. Ю. Особливості використання спеціальних знань при розслідуванні захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника. *Право і безпека – Law and Safety*. 2023. № 4 (91). С. 139–149. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2023.4.12>

10. Гусева В. О., Безсонна Т. Ф. Деякі аспекти використання спеціальних знань під час проведення слідчих (розшукових) дій в реаліях реформування правоохоронних органів України. *Юридична практика в країнах ЄС та в Україні на сучасному етапі* : матеріали Міжнар. науково-практ. конф. (м. Арад, Румунія, 25–26 січ. 2019 р.). Арад : Західний ун-т ім. Васіле Голдіш, 2019. С. 499–502.

11. Кримінальний кодекс України : Закон від 05.04.2001 № 2341-III. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 27.02.2024).

12. Бойко О. П., Кобзар О. Ф., Рогальська В. В., Черняк Н. П. Організація взаємодії підрозділів Національної поліції під час проведення досудового розслідування : навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2017. 84 с.

УДК 343.982

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/679-681

Володимир ТВЕРДОХЛІБ

аспірант Національного наукового
центру «Інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»
Міністерства юстиції України

ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИБУХАМИ

Згідно з офіційними даними звіту Національної поліції за 2022 р., кількість виявлених кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним поведінням зі зброєю, боєприпасами та вибуховими речовинами, зросла на 13 % (до 4,5 тис). Окрім того, за вказаний період підрозділами вибухотехнічної служби Національної поліції України здійснено майже 25,5 тис. виїздів, оглянуто понад 16,6 тис. гектарів території, виявлено та вилучено понад 185,6 тис. боєприпасів (гранати, постріли до гранатометів, артилерійські боєприпаси, протипіхотні та протитанкові міни, реактивні системи залпового вогню, некеровані та керовані ракети, авіабомби тощо), понад 4,9 т вибухових речовин [1]. Загалом за цей період обліковано 7 003 кримінальні правопорушення, учинені із застосуванням зброї та боєприпасів, а за 2023 р. їх кількість сягнула 30 843 випадків [2]. Тобто питома вага облікованих кримінальних правопорушень сягнула більше ніж у 4 рази. Допоки бойові дії тривають і деякий час після їх завершення важливо буде забезпечити як розмінування територій, так і відшукання та вилучення зброї, вибухових припасів і вибухових пристроїв, що незаконно опинилася та продовжує зберігатися цивільним населенням. Пильну увагу доцільно буде приділяти припиненню та протидії незаконній діяльності організованих груп і злочинних організацій, які не тільки використовують окреслені предмети як знаряддя вчинення кримінальних правопорушень, але й причетні до організації їх незаконного обігу.

До категорії кримінальних правопорушень, пов'язаних із вибухами, належить вагома кількість злочинів і кримінальних проступків. Ураховуючи родовий об'єкт, як визначальний критерій поділу кримінальних правопорушень на групи, усі вони розміщені в різних розділах Особливої частини Кримінального кодексу (далі – КК) України.

На підставі текстуального аналізу положень КК України доходимо висновку, що при вирішенні питання про віднесення кримінального правопорушення до досліджуваної нами